

Daniel Kitabı — Yüz İki Nömrəli

Elçinin Üçqat Tətbiqi: Peyğəmbərlik Dinamikasının Aşkarlanması

Jeff Pippenger

2024-02-29

İlyasın üçqat tətbiqi, Allahın icraedici hökmünün zaman dövrü ərzində xəbəyə, xəbərçiyə və hərəkətə aiddir; bu hökm Amerika Birləşmiş Ştatlarında bazar günü qanununun qüvvəyə minməsi ilə başlayır və möhlət qapısının bağlanmasına qədər davam edir. İcraedici hökm, Allahın hökmünün mərhəmətlə qarışmış olduğu bir dövrdən, Onun hökmlərinin son yeddi bəla içində mərhəmətsiz olaraq töküldüyü vaxta qədər getdikcə şiddətlənir.

Əhdin Elçisi üçün yolu hazırlayan elçinin üçqat tətbiqi, Allahın təhqiqatçı mühakiməsinin yekun dövrü ərzindəki xəbəyə, elçiyə və hərəkətə aiddir; bu isə yüz qırx dörd min nəfərin möhürlənməsi dövrünü müəyyən edir. Həmin dövr ABŞ-da tezliklə gələcək bazar günü qanunu ilə sona çatır; məhz o zaman Allahın icraedici mühakimələri başlayır.

Vəftizçi Yəhya Əhdin Elçisi olan Məsih üçün yolu hazırladı ki, Danielin doqquzuncu fəslinin iyirmi yeddinci ayəsinin yerinə yetməsində əhdi təsdiq etsin. Bununla o, həmçinin Məsihin Öz məbədinə qəflətən gəlib Levi oğullarını pak etməsi üçün yolu hazırladı; Məsih bunu Özünün üç il yarımlıq xidmətinin əvvəlində və sonunda etdi. Hərfi məbədin təmizlənməsi, Levi oğulları kimi təmsil olunanların can məbədini təmizləmək işinin rəmzi idi.

Onun məbədi təmizləməkdən ibarət sözün həqiqi mənasında gördüyü iş peyğəmbərliyin yerinə yetirilməsi idi; O, Yəhyanın ikinci fəslinin on üçüncü ayəsindən iyirmi ikinci ayəsinədək bəhs olunan işi yerinə yetirdikdə, Müqəddəs Ruh şagirdləri Əhdi-Ətiqdən bir parçanı xatırlamağa yönəltdi; bu parça Malaki üçüncü fəslin yerinə yetirilməsi olaraq Onun şagirdləri paklaşdırmaq və təmizləyib saflaşdırmaq işinin bir hissəsi idi.

Yəhyanın mətnində Məsih bildirdi ki, Onun bədən məbədi dağıdılanda, O, onu üç gün içində yenidən qaldıracaqdır. İrəyanə mübahisə edən Yəhudilərlə olan qarşılıqlı söhbətə bu da əlavə olundu ki, Hirodun həyata keçirdiyi və elə həmin il tamamlanmış həqiqi məbədin yenidən qurulması qırx altı il çəkmişdi. İsa mələklərin, Müqəddəs Ruhun və peyğəmbərlərin xidməti vasitəsilə Öz Kəlamının daxilində təsbit etdiyi peyğəmbərlik sözü ilə əlaqədar qaydalardan birinin nümunəsi vasitəsilə Öz şagirdlərini saflaşdırırdı.

O, hərfi olanın ruhani olanı təmsil etdiyinə dair peyğəmbərlik nümunəsini təqdim etdi. O, məbədin rəmzi kimi “qırx altı” sayının peyğəmbərlik açarını təyin etdi. “Qırx altı” Musanın məbəd üçün təlimatları qəbul etmək məqsədilə dağda olduğu günlərin sayı idi. “Qırx altı” insan məbədini təşkil edən xromosomların sayıdır. “Qırx altı” bütpərəstlik və daha sonra papalıq tərəfindən tapdalanmış olan ruhani məbədin bərpa olunmasında tamamlanan illərin sayıdır (1798-dən 1844-ə qədər).

Məbədin iki dəfə təmizlənməsi üç günün qırx altı ilə bərabər olması simvolizmini ehtiva edir. Bu, hərfin ruhani olanı təmsil etməsi prinsipini də ehtiva edir. Bu, peyğəmbərliyin həm yerinə

yetməsinə, həm də öncədən bildirilməsini təmsil edirdi. Bu iki təmizləmə bir sinif tərəfindən yanlış anlaşılan, digər bir sinfə isə aşkar edilən bir həqiqəti təmsil edir.

İki təmizlənmə Allahın kilsəsinin elə bir dərəcədə pozulduğu zaman dövrünü müəyyən edir ki, o, “zina edən gürzələr nəslə” nə çevrilmişdir; onlar bir əlamət axtarırlar, halbuki əlamət onlara birbaşa izah edilir, çünki veriləcək yeganə əlamət üç gün içində yenidən qaldırılan məbədin dağıdılması əlamətidir.

Ey gürzə balaları nəslə, siz pis olduğunuz halda necə yaxşı sözlər söyləyə bilərsiniz? Çünki ağır ürəyin doluluğundan danışır.... O zaman ilahiyyatçılardan və fariseylərdən bəziləri cavab verib dedilər: Müəllim, biz Səndən bir əlamət görmək istəyirik. Lakin O, onlara cavab verib dedi: Pis və zinakar bir nəsil əlamət axtarır; və ona Yunus peyğəmbərin əlamətindən başqa heç bir əlamət verilməyəcəkdir. Çünki Yunus üç gün və üç gecə nəhəng balığın qarında olduğu kimi, İnsan Oğlu da üç gün və üç gecə yerin bağrında olacaqdır. Matta 12:34, 38–40.

Bütün bu peyğəmbərlik dinamikaları, Əhdin Elçisinin Öz məbədinə qəflətən gəlməsinin bütün üç icrasında təmsil olunur; necə ki, O, Yəhyanın ikinci fəslində belə etdi.

Yəhudilərin Pasxası yaxınlaşmışdı və İsa Yerusəlimə çıxdı. Məbəddə öküz, qoyun və göyərçin satanları, habelə pul dəyişənlərin oturduğunu gördü. O, xırda kəndlilərdən qamçı düzəldib onların hamısını, qoyunları da, öküzləri də məbəddən qovdu; pul dəyişənlərin sikkələrini töküb masalarını çevirdi. Göyərçin satanlara dedi: “Bunları buradan götürün; Atamın evini alver evinə çevirməyin.” Onun şagirdləri xatırladılar ki, yazılmışdır: “Sənin evinin qeyrəti mənə yeyib-bitirdi.” Bundan sonra yəhudilər Ona cavab verib dedilər: “Sən bunları etdiyinə görə bizə hansı əlaməti göstərirsən?” İsa cavab verib onlara dedi: “Bu məbədi yıxın, Mən onu üç günə yenidən qaldıracağam.” Onda yəhudilər dedilər: “Bu məbəd qırx altı ilə tikilmişdir, Sən isə onu üç günəmi yenidən qaldıracaqsan?” Lakin O, Öz bədəninin məbədinə danışdı. Buna görə də O, ölümlər arasından dirildikdən sonra şagirdləri Onun bunu onlara dediyini xatırladılar; və Müqəddəs Yazıya, eləcə də İsanın dediyi sözə iman etdilər. Yəhya 2:13–22.

Əhdin Elçisi Levi oğullarını Allahın Kəlamını təmsil edən “gümüş” və imanı təmsil edən “qızıl” kimi saflaşdırmalı və həm də təmizləməli idi. Əhdin Elçisi Öz şagirdlərini Öz peyğəmbərlik “sözü”nə onların “iman”ını artırmaqla saflaşdıracaqdı. Həmin peyğəmbərlik sözü saflaşdırmaq üçün nəzərdə tutulmuşdu, lakin həm də təmizləmək üçün. Onun peyğəmbərlik Kəlamı həmişə bir sınağı təmsil edir və məhz Onun peyğəmbərlik Kəlamı vasitəsilə, O Öz məbədinə qəfil gəlidiyi dövrdə, Levi oğulları təmizlənilirlər.

“‘Ələyicisi Onun əlindədir və O, xırmanını tamamilə təmizləyəcək, buğdasını isə anbara yığacaq.’ Matta 3:12. Bu, təmizlənmə vaxtlarından biri idi. Həqiqət sözləri vasitəsilə saman buğdadan ayrılırdı. Məzəmməti qəbul etmək üçün həddindən artıq məğrur və özünəsalah, təvəzökarlıq həyatı sürməyə razı olmaq üçün isə dünyanı həddindən artıq sevən olduqlarına görə, çoxları İsadən üz döndərdi. Bu gün də bir çoxları eyni şeyi edirlər. Bu gün canlar, Kapernaumdakı sinaqoqda olan o şagirdlər kimi, sınaqdan keçirilirlər. Həqiqət ürəyə tətbiq edildikdə, onlar görürlər ki, həyatları Allahın iradəsinə uyğun deyil. Onlar özlərində tam bir dəyişiklik zərurətini görürlər; lakin özündən imtina tələb edən işi üzərlərinə götürməyə hazır deyillər. Buna görə də günahları aşkar ediləndə qəzəblənilirlər. Şagirdlərin İsadən ayrılaraq, ‘Bu

ağır sözdür; buna kim qulaq asa bilər?” — deyə deyinnələri kimi, onlar da inciyib gedirlər.”
Məsihin Həyatı, 392.

“Kapernaumdakı sinaqoqda” “sınanmış olan” həmin “canlar” Məsihin onlara Öz bədənini yeməli və Öz qanını içməli olduqlarını söylədiyi zaman, Onun mənəvi bir həqiqəti çatdırmaq üçün Özünün həqiqi bədənindən istifadə etdiyini anlamaqdan imtina etdilər. Bu, Yəhya kitabının ikinci fəslində məbəəd haqqında verdiyi eyni peyğəmbərlik təsviri idi. Hərfi olanın mənəvidən əvvəl gəldiyi və onu təmsil etdiyi prinsipi onların eşitmək istəmədikləri “ağır bir söz” kimi dərk ediləndə, onlar üz döndərərək bir daha Onunla getmədilər. Bu, Yəhya kitabının altıncı fəslinin altmış altıncı ayəsində (666) baş verdi; bu isə tezliklə gələcək bazar qanununu təmsil edir; o da öz növbəsində 22 oktyabr 1844-cü il ilə tipləşdirilmişdi, həmin tarix isə öz növbəsində Qolqota çarmıxı ilə tipləşdirilmişdi.

O vaxtdan Onun şagirdlərindən bir çoxu geri döndü və artıq Onunla birgə yerimədi. Yəhya 6:66.

Yəhyanın ikinci fəslində Müqəddəs Ruh şagirdlərin zəhnini Allahın qeyrətini təsvir edən peyğəmbərliyi “xatırlamağa” yönəlmişdi və “qeyrətli” sözü həm ibrani, həm də yunan dilində “qısqanc” sözü ilə eynidir.

Çünki evinin qeyrəti məni yeyib qurtardı; və Səni məzəmmət edənlərin məzəmmətləri mənim üzərimə düşdü. Məzmurlar 69:9.

Allahın qeyrəti, Onun qısqanlılığı olan bu sifət, Allaha nifrət edənlərin üzərinə üçüncü və dördüncü nəsildə zahir olan qısqanc Allah kimi Allahın xarakterinin bir cəhətini təmsil edir. Yəhyanın ikinci fəslində Müqəddəs Ruh bunu müəyyənləşdirirdi ki, Əhdin Elçisi tərəfindən həyata keçirilən paklanma dördüncü və son nəsildə baş verir, halbuki son nəslin camı dolmuşda üçüncü nəslin bəziləri hər zaman hələ də sağ qalır. O nəsil ilanlar nəslindən olan zinaçı bir nəsildir.

Musa dördüncü nəslə təmsil edirdi və məhz o zaman Musa qırx altı gün ərzində məbəədin qurulması barədə təlim aldı. O günlərdə o, Qanunu qəbul etdi; bu Qanun ikinci əmrdə Allahın qısqanlılığının üçüncü və dördüncü nəsilərdə zahir edildiyini bəyan edir.

Və O, Abrama dedi: Yəqin bil ki, sənin nəslin özlərinə məxsus olmayan bir ölkədə qərrib olacaq, onlara qulluq edəcək və onlar dörd yüz il ərzində ona zülm edəcəklər. Lakin qulluq edəcəkləri o milləti Mən mühakimə edəcəyəm; bundan sonra isə onlar böyük var-dövlətlə çıxacaqlar. Sən isə sühl içində atalarının yanına gedəcəksən; gözəl bir qocalıqda dəfn olunacaqsan. Amma dördüncü nəsildə onlar yenidən bura qayıdacaqlar; çünki Amorluların təqsiri hələ dolmamışdır. Yaradılış 15:13–16.

Qədim İsrailin son nəslində Peterin “ruhani ev” adlandırdığı məsihçi kilsəsinin məbəədi ucaldıldı. Həmin tarix boyu Allah Öz qeyrətində məbəədi təmizləyərkən qısqanlılığını iki dəfə təzahür etdirdi. 1844-cü ildə Allah Millerçilərin ruhani məbəədinə ucaltmışdı və bir daha əvvəlki seçilmiş xalqın yanından keçib getmişdi. Həmin tarixdə Əhdin Elçisi 22 oktyabr 1844-cü ildə qəflətən gəldi.

Onun zühuru William Millerin xidməti vasitəsilə hazırlanmışdı. Protestantlar və Millerçilər 22 oktyabr 1844-cü ilə yaxınlaşdıqca, iki sinif sınaqdan keçirildi. Protestantın sınağı son zamanda,

1798-ci ildə birinci mələyin gəlişi ilə yetişdi. Levi oğullarını həm “təmizləmək, həm də saflaşdırmaq” üçün olan xəbər 1831-ci ildə rəsmiləşdirildikdən sonra, birinci mələyin xəbəri 11 avqust 1840-cı ildə qüvvətləndirildiyi zaman Protestantların sınağı başlandı. 19 aprel 1844-cü ildə Protestantlar sınaqdan kəsildilər və Babilin qızları oldular.

Sonra ikinci mələk gəldi və bununla da Millerçilərin imanı sınaqdan keçirildi, təmizlənmə və arınma həyata keçirildi. İkinci mələyin xəbəri avqustun on ikisindən on yeddisinədək Exeter düşərgə toplantısında qüvvətləndirildikdə, müdrik və ağılsız Millerçilərin ayrılması ilə bağlı Millerçilərin sınağı yerinə yetirildi.

Ağıllılarla ağılsızlar arasındakı fərq, Gecəyarısı Fəryadının peyğəmbərlik xəbəri olan yağ idi. Üçüncü mələk 22 oktyabr 1844-cü ildə gəldikdə, məbəəd (qırx altı il ərzində) tikilib ucaldılmışdı. Həmin anda Əhdin Elçisi qəfil Öz məbədinə gəldi.

“Müqəddəs məkanın təmizlənməsi üçün Məsihin bizim Baş Kahinimiz olaraq ən müqəddəs yerə gəlişi, Daniel 8:14-də göstərildiyi kimi; Daniel 7:13-də təqdim olunduğu kimi, Başər Oğlunun Qədim Günlərə gəlişi; və Malakinin əvvəlcədən xəbər verdiyi kimi, Rəbbin Öz məbədinə gəlişi eyni hadisənin təsvirləridir; və bu, həmçinin Məsihin Matta 25-də on bakirə məsəlində təsvir etdiyi bəyğəlin toy mərasiminə gəlişi ilə də təmsil olunur.” Böyük Mübarizə, 426.

Məhz o zaman Əhdin Elçisi Malaki kitabının üçüncü fəslində Levi oğulları kimi təqdim edilən Millerçi şagirdləri təmizləmək və saflaşdırmaq işinə başladı.

“Birinci və ikinci mələklərin xəbərləri altında Bəyin qarşısına çıxmaq üçün irəli çıxanların çoxu, dünyaya verilməli olan son sınaq xəbərdarlığı olan üçüncü xəbəri rədd etdilər; son çağırış edildikdə də buna bənzər bir mövqə tutulacaqdır.

“Bu məsələn hər bir təfərrüatı diqqətlə öyrənilməlidir. Biz ya müdrik, ya da ağılsız bakirələr tərəfindən təmsil olunuruq.” Review and Herald, 31 oktyabr 1899.

11 avqust 1840-cı ildə birinci mələyin xəbəri qüvvətləndirildikdə, çoxlu sayda insan Millerçi hərəkətinə qoşuldu. Sonra 19 aprel 1844-cü ildə böyük bir təbəqə hərəkəti tərk etdi. 22 oktyabr 1844-cü ildə ənənəvi baxış budur ki, təxminən əlli nəfər imanla Ən Müqəddəs Yerə daxil oldu. Üçüncü mələyin nurunu əvvəlcə izləyənlərin sayının təxminən əlli nəfər olduğunu fərz etsək, bizə “birinci və ikinci mələyin xəbərlərini” qəbul etmiş “bir çoxlarının” “üçüncü, son sınaq xəbərini rədd etdikləri” bildirildikdə, bu nə deməkdir?

Əhdin Elçisi qəflətən Öz məbədinə gəldi və üçüncü mələyin təcrübəsinə daxil olaraq irəliləyən əlli nəfərə göydəki məbədin işığını və üçüncü mələyin xəbərini açdı, lakin onlar əvvəlcə dağınıq idilər. O zaman onların məyusluğu birinci məyusluqdan daha böyük idi, baxmayaraq ki, Sister White vasitəsilə bizə bildirilir ki, onların məyusluğu çarmıxdan sonra şagirdlərin məyusluğu qədər böyük deyildi.

Hər iki paralel tarixdə Məsih məyus olanlara Öz peyğəmbərlik Kəlamını açdı və 1850-ci ilə qədər Bacı Uayt bildirir ki, ona göstərildi ki, Rəbb Öz xalqını toplamaq üçün o zaman yenidən əlini uzadırdı.

“23 sentyabr, [1850] Rəbb mənə göstərdi ki, O, Öz xalqının qalığını bərpa etmək üçün əlini ikinci dəfə uzatmışdır və bu toplanma vaxtında səylər ikiqat artırılmalıdır. Səpələnmə vaxtında İsrail vuruldu və parça-parça edildi; lakin indi, toplanma vaxtında, Allah Öz xalqını sağaldacaq və yaralarını sarıyacaq. Səpələnmə zamanı həqiqəti yaymaq üçün göstərilən səylərin təsiri çox az idi, çox az şeyə, yaxud heç nəyə nail olmurdu; lakin toplanma vaxtında, Allah Öz xalqını toplamaq üçün əlini uzatdıqda, həqiqəti yaymaq üçün göstərilən səylər nəzərdə tutulan təsirini göstərəcəkdir. Hamı bu işdə bir olmalı və qeyrətli olmalıdır. Gördüm ki, indi, toplanma vaxtında bizi idarə etmək üçün səpələnmə dövrünə nümunə kimi istinad etməsi hər kəs üçün ayıbdır; çünki əgər Allah indi bizim üçün o zaman etdiyindən artıq heç nə etməzsə, İsrail heç vaxt toplanmaz. Həqiqətin kağız üzərində nəşr olunması da, təbliğ edilməsi qədər zəruridir.”
Review and Herald, 1 noyabr 1850.

Çarmıxda şagirdlər dağılmışdılar və həmin tarixdə, üç gün sonra O, dağılmış şagirdlərini toplamağa başladı. 1844-cü ilin sonundan təxminən üç il sonra Məsih Öz dağılmış sürüsünü toplamağa başladı. Həmin tarixdə O, Öz xalqına nəşriyyat işinə başlamağa və Habaququn iki lövhəsindən ikincisini nəşr etməyə rəhbərlik etdi; bu lövhə 1850-ci ilin sonunda hazırlanmış, sonra isə 1851-ci ilin yanvarında Review and Herald-da satışa çıxarılmaya başlanmışdır.

1843-cü il cədvəli birinci və ikinci mələklərin xəbərlərinin tarixində qurulmuş və məbədi təmizləmiş xəbərin fiziki təmsili olmuşdu. Üçüncü mələyin gəlişi ilə Allah Öz işini başa çatdırmağı və Öz xalqını vətənə aparmağı niyyət etmişdi, lakin onlar qədim İsrail kimi üsyan etdilər və bundan sonra həm qədim, həm də müasir İsrail səhrada dolaşmağa təyin olundu. Əgər üçüncü mələyin işığını əvvəlcə qəbul etmiş həmin Adventistlər imanla irəliləyib öz xəbərlərinin fiziki təmsili olan 1850-ci il cədvəlini daşısaydılar, İsanın ikinci gəlişini yaxınlaşdırmağa və vətənə gedə bilərdilər. Lakin onlar Yeşua və Kalebin, habelə sadıq olmayan on casusun tarixini təkrar etməyə məhkum idilər.

“Əgər Adventistlər 1844-cü ildəki böyük məyusluqdan sonra imanlarından möhkəm yapışb qalsaydılar və Allahın açılan inayətinin ardınca birlik içində irəliləyərək üçüncü mələyin xəbərini qəbul edib onu Müqəddəs Ruhun qüdrəti ilə dünyaya bəyan etsəydilər, Allahın xilaskar fəaliyyətini görərdilər, Rəbb onların səyləri ilə qüdrətlə işləyərdi, iş tamamlanmış olardı və Məsih Öz xalqını mükafatına qovuşdurmaq üçün indiyədək gəlmiş olardı. Lakin məyusluğun ardınca gələn şübhə və qeyri-müəyyənlik dövründə advent inananlarının çoxu imanlarından döndü.... Beləcə iş əngəlləndi və dünya qaranlıqda qaldı. Əgər bütün Adventist cəmiyyəti Allahın əmrləri və İsanın imanı üzərində birləşmiş olsaydı, tariximiz nə qədər də fərqli olardı!” Evangelism, 695.

Vəftizçi Yəhya və William Miller, Məsihin qəflətən gəlib Müqəddəs Ruhun qüdrəti altında xilas ısmarcısını bütün dünyaya çatdıracaq bir xalqı paklaması üçün yol hazırladılar. Məsihin şagirdləri öz tapşırıqlarını yerinə yetirdilər, lakin Adventizmin başlanğıcı bunu etmədi. 1856-cı ilə qədər onlar Laodikeyə vəziyyətinə düşmüş, “yeddi vaxt”ın irəli işığını rədd etmiş və 1863-cü ildə tezliklə gələcək Bazar qanununa qədər uzanan getdikcə artan üsyan prosesinə başlamışdılar. 1863-cü ilin üsyanı on casusun üsyanı ilə təmsil olunmuşdu. Qırx illik səhrada sərgərdanlıqın sonunda qədim İsrail eyni sınağa yenidən gətirildi; bununla da müasir İsrailin başlanğıcdakı sınağa yenidən gətirilməsinin nümunəsi verilmiş oldu.

Qadeşdə on casusun üsyanı, qırx il sonra Qadeşdə yenidən təkrar olundu. Qırx illik səhrada sərgərdan gəzməyə səbəb olan on casusun üsyanı, müasir İsrailin Laodikeyanın səhrasında öz sərgərdanlığını doğurduğu 1863-cü ilin üsyanını təmsil edir. Qırx ilin sonunda qədim İsrail yenidən Qadeşə gətirildi; bununla da 1863-cü il üsyanında Millerçi Adventizmi təmizləyən sınağın, Əhdin Xəbərcisi yenidən qəflətən Öz məbədinə gəldikdə təkrar olunacağı müəyyən edilir.

Bu araşdırmanı növbəti məqalədə davam etdirəcəyik.

“Gilead və Başanın fəthində, təxminən qırx il əvvəl Qadeşdə İsraili səhrada uzun sürgünə məhkum etmiş hadisələri xatırlayanlar çox idi. Onlar gördülər ki, vəd olunmuş torpaq haqqında casusların verdiyi xəbər bir çox cəhətdən doğru idi. Şəhərlər hasarlı və son dərəcə böyük idi, orada nəhənglər yaşayırdı; onlarla müqayisədə İbranilər sadəcə cırtdan idilər. Lakin indi onlar görə bildirilər ki, atalarının öldürücü xətası Allahın qüdrətinə etimadsızlıq göstərmək olmuşdu. Məhz yalnız bu, onların dərhal o gözəl diyara daxil olmalarına mane olmuşdu.

“Onlar əvvəlcə Kənana daxil olmağa hazırlaşdıqları zaman, bu təşəbbüs indiki ilə müqayisədə qat-qat az çətinliklə müşayiət olunurdu. Allah Öz xalqına vəd etmişdi ki, əgər Onun səsində itaət etsələr, O, onların önündən gedəcək və onlar üçün vuruşacaq; həmçinin, ölkənin sakinlərini qovub çıxarmaq üçün arılar göndərəcəkdə. Xalqların qorxuları hələ ümumi surətdə oyadılmamışdı və onların irəliləyişinə qarşı çıxmaq üçün az hazırlıq görülmüşdü. Lakin indi Rəbb İsrailə irəli getməyi əmr etdikdə, onlar ayıq-sayıq və qüdrətli düşmənlərə qarşı irəliləməli idilər və onların yaxınlaşmasına müqavimət göstərmək üçün hazırlanmış böyük və yaxşı təlim görmüş ordularla mübarizə aparmalı idilər.

“Og və Sihonla qarşılaşmalarında xalq, atalarının bu qədər aşkar şəkildə uğursuz olduqları eyni sınaq qarşısına gətirildi. Lakin bu sınaq, Allahın İsrailə irəli getməyi əmr etdiyi zamandan indiyə qədər daha ağır idi. Rəbbin adı ilə bunu etmələri buyurulduğu halda irəliləməkdən imtina etdiklərindən bəri, yollarındakı çətinliklər xeyli artmışdı. Allah Öz xalqını hələ də belə sınaqdan keçirir. Əgər onlar sınağa tab gətirməkdə uğursuz olsalar, O onları yenidən həmin nöqtəyə gətirir və ikinci dəfə sınaq daha yaxından gələcək və əvvəlkindən daha ağır olacaqdır. Bu, onlar sınağa tab gətirənədək davam edir; yaxud əgər onlar hələ də üsyankar qalarsa, Allah Öz nurunu onlardan geri çəkir və onları qaranlıq içində buraxır.” Patriarchs and Prophets, 436, 437.